

รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
AROCA Model of Teaching for Citizenship in Junior High Schools

กัมพล วงศ์สถาน¹

Kumpol Vongsatan

รับบทความ	20/07/2023
แก้ไขบทความ	01/09/2023
ยอมรับบทความ	07/01/2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพระหฤทัย เชียงใหม่ จำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระหฤทัย เชียงใหม่ 3 ห้องเรียน จำนวน 72 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย รูปแบบการสอน เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและแบบประเมินทักษะความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาขึ้นมีชื่อเรียกว่า “AROCA Model” มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการเรียนการสอน 4) การวัดและการประเมินผล 5) เงื่อนไขการนำรูปแบบการสอนไปใช้ 6) สารหลัก 7) ระบบสังคม 8) หลักการตอบสนอง และ 9) สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน รูปแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง ที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการเรียนการสอน 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) ขั้นสร้างความตระหนัก (Awareness: A) 2) ขั้นสะท้อนคิดเห็นและอภิปราย (Reflection and Discussion: R) 3) ขั้นจัดระเบียบความรู้ (Organizing Knowledge: O) 4) ขั้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่และสื่อสาร (Construction and Communication: C) และ 5) ขั้นการประยุกต์ใช้ (Application: A) องค์ประกอบและส่วนประกอบของรูปแบบการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเหมาะสม รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก
2. ทักษะความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของผู้เรียน พบว่ามีค่าเฉลี่ยทักษะความเป็นพลเมือง ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: รูปแบบการสอน ความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

¹ครูโรงเรียนพระหฤทัย เชียงใหม่

School Teacher, Sacred Heart College Chiang Mai Province 50100, Thailand

Abstract

This research aimed to create the model of teaching for citizenship in junior high schools, and to study the results of the model of teaching for citizenship in junior high schools. The sample group used in this research consisted of three social studies teachers from Sacred Heart College and collected from 72 students from 3 classrooms studying in grade 9 of this school. The research instruments were the model of Teaching for citizenship in junior high schools, and the evaluation of citizenship skills for junior high school students. The data analysis consisted of percentage, means, standard deviation, and content analysis.

The research results demonstrated that:

1. The developed model of teaching for citizenship for junior high schools was called “AROCA Model.” Its elements were 1) principles, 2) objectives, 3) instructional processes, 4) the measurement and evaluation, 5) the conditions of using social studies, 6) core concepts, 7) social system, 8) response principles, and 9) learning supports. There were 5 steps of the instructional process, including awareness: A, reflection and discussion: R, organizing knowledge: O, construction and communication: C and application: A steps. The overall elements of the model, together with the manual of using the model of teaching for citizenship in junior high schools were appropriate at the high level.
2. The skills of citizenship in junior high schools overall were at the medium level.

Keywords: *Model of teaching, citizenship, junior high schools*

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาประชากร โดยได้กำหนดเป็นจุดเน้นที่ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านระบบการจัดการศึกษาซึ่งปัจจุบันออกมาในรูปของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ (2551) ซึ่งการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะ

การพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตามสถานการณ์การพัฒนาประเทศทุก ๆ ด้านที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบต่อพลเมืองและสังคมไทยหลายประการ เช่น คนไทยได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัย แต่ยังมีปัญหาด้านสติปัญญา ด้านคุณภาพการศึกษา และมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงการแพร่ระบาดของยาเสพติด การเพิ่มขึ้นของการพนัน และยังเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรมรวมถึงมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

นอกจากนี้ ผลการประเมินสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2565 (IMD 2022) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) พบว่าตัวชี้วัดด้านการศึกษาตามกรอบการประเมินจัดอันดับของ IMD (International Institute for Management Development) ความสามารถในการแข่งขันการศึกษาภาพรวมของประเทศไทย ปี พ.ศ.2565 อยู่อันดับที่ 53 จากจำนวน 63 ประเทศ และผลการประเมินผลการศึกษาด้านหน้าที่และความเป็นพลเมืองระดับนานาชาติ (International Civic and Citizenship Education Study: ICCS 2009) พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีเจตคติที่ดีและมีความตั้งใจที่จะร่วมกิจกรรมความเป็นพลเมืองที่ดีทั้งในและนอกโรงเรียน แต่มีข้อจำกัดด้านความรู้เกี่ยวกับการเป็นพลโลกที่ดี สอดคล้องกับรายงานผลการวิจัยระดับนานาชาติเกี่ยวกับวิชาพลเมืองศึกษา ที่พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องพลเมืองศึกษาและพลโลกศึกษาดำกว่าค่าเฉลี่ยของ ICCS อย่างมีนัยสำคัญ รสสุคนธ์ มกรมณี (2553: ออนไลน์) นับเป็นสิ่งท้าทายที่ระบบการศึกษาไทย รวมถึงครูสังคมศึกษาต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการสอนแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน ครูสังคมศึกษาจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกหลักที่จะสร้างผู้เรียนให้เป็นพลเมืองในประเทศไทยที่เข้มแข็งในภายภาคหน้า จากปัญหาและความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาครูเพื่อใช้เป็นกลไกหลักในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมือง เพื่อแสวงหาแนวทางใหม่ในการพัฒนารูปแบบการสอนของครู จึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในการปลูกฝังให้นักเรียนเกิดทักษะความเป็นพลเมืองให้มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาทักษะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เกิดจากการสอนโดยใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตประชากร

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยเทคนิคการสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) งานวิจัยเฉพาะปริญญานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ทั่วประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 -2565 ที่เป็นงานวิจัยเรื่องเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ รูปแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง 2) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีคุณสมบัติ คือ สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาโทขึ้นไปในด้านการสอนสังคมศึกษา หรือมีประสบการณ์ด้านการสอนสังคมศึกษา อย่างน้อย 5 ปี

2. ประชากรที่ใช้ในการสร้างรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา มีวุฒิการศึกษา ไม่ต่ำกว่าปริญญาโท หรือเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระ ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา ได้แก่ นักวิชาการด้านการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ได้แก่ นักวิชาการด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอน ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คณะครูและนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตเนื้อหา

1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ที่ใช้ในการสร้างรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับครูสังคมศึกษาได้จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

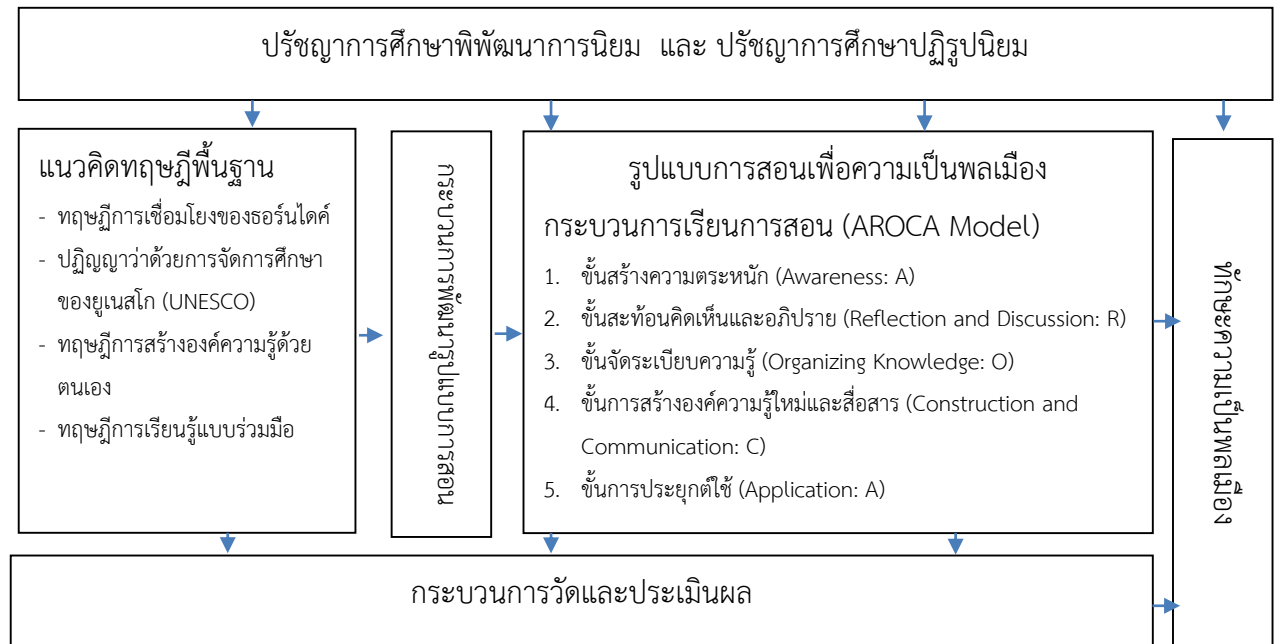
2. กระบวนการออกแบบและพัฒนาารูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยดังนี้

3.1 การประเมินทักษะความเป็นพลเมืองของผู้เรียน โดยการวัดจากแบบประเมินทักษะความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบ

ด้านค่านิยมและจริยธรรม 2) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม 3) องค์ประกอบด้านทักษะ และ 4) องค์ประกอบด้านความรู้

กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง หมายถึง แบบแผนของการสอนเพื่อความเป็นพลเมืองที่ออกแบบและกำหนดขึ้นโดยผู้วิจัย เพื่อแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มุ่งพัฒนาความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการเรียนการสอน 4) สารหลัก 5) ระบบสังคม 6) หลักการตอบสนอง 7) สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน 8) เงื่อนไขการนำรูปแบบการสอนไปใช้ และ 9) การวัดและการประเมินผล

กระบวนการเรียนการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง (AROCA Model) หมายถึง ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ออกแบบและกำหนดขึ้นโดยผู้วิจัย เพื่อแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มุ่งพัฒนาความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) ขั้นสร้างความตระหนัก (Awareness: A) 2) ขั้นสะท้อนคิดเห็นและอภิปราย (Reflection and Discussion: R) 3) ขั้นจัดระเบียบความรู้ (Organizing Knowledge: O) 4) ขั้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่และสื่อสาร (Construction and Communication: C) และ 5) ขั้นการประยุกต์ใช้ (Application: A)

ทักษะความเป็นพลเมือง หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่มีความเข้าใจและยอมรับพลเมืองในภูมิภาคอื่น ๆ มองโลกในด้านต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจ มีแนวคิดและเจตคติที่ถูกต้องในเรื่อง

การอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติในแง่ความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัย ซึ่งกันและกัน ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบใหญ่ คือ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ 2) องค์ประกอบด้านทักษะ 3) องค์ประกอบด้านค่านิยมและจริยธรรม และ 4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม ซึ่งวัดได้จากแบบประเมินทักษะความเป็นพลเมือง

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระหฤทัย จังหวัดเชียงใหม่

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การประยุกต์แนวคิดการจัดหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง กับปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม มีดังนี้ ชรินทร์ มั่งคั่ง (2559) กล่าวว่า จากการประมวลแนวคิดปรัชญาการศึกษาเป็นปรัชญาที่แตกหน่อมาจากปรัชญาแม่บท หรือปรัชญาทั่วไปที่ว่าด้วยความรู้ความจริงของชีวิต หากบุคคลมีความเชื่อว่า ความจริงของชีวิตเป็นอย่างไร ปรัชญาการศึกษาจะจัดการศึกษาและพัฒนาคนและพัฒนาชีวิตให้เป็นไปตามนั้น ดังนั้นการจะพัฒนาความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน จึงต้องศึกษาปรัชญาการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา โดยผู้ศึกษาได้ยึดเอาปรัชญาการศึกษาปรัชญาการศึกษาพิพัฒนาการนิยม (Progressivism Philosophy) ซึ่งเชื่อว่าการดำรงชีวิตที่ดี ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการคิดที่ดีและการกระทำที่เหมาะสม และปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism Philosophy of Education) เป็นปรัชญาที่เชื่อว่า การปฏิรูปสังคมเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในสังคม และการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้ นำมาเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน ผสมผสานแนวคิดทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Classical Connectionism) ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionism) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) ของ ทิศนา ขัมมณี (2555) และแนวคิดการจัดการศึกษาของยูเนสโก UNESCO จากคณะกรรมการนิยามนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (2551) ซึ่งผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง โดยแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมา มุ่งให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการของบุคคลในการสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ รวมทั้งโครงสร้างทางปัญญาและความเชื่อที่ใช้ในการแปลความหมายเหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ หลักการจัดการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ โดยครูผู้สอนพยายามสร้างบรรยากาศทางสังคมจริยธรรม (Socio-moral) ให้เกิดขึ้น กล่าวคือ ผู้เรียนต้องมีโอกาสเรียนรู้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เกิดการร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและบุคคลอื่น ๆ จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขึ้น ซับซ้อนขึ้นและหลากหลายขึ้น บทบาทของครูจะเป็นผู้ให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้มีลักษณะที่ยืดหยุ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมุ่งสร้างรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีการดำเนินการ ดังนี้

ตัวอย่าง ที่ใช้ในสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ งานวิจัยเฉพาะปริญญานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาทั่วประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 -2565 ที่เป็นงานวิจัยเรื่องเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้รูปแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง จำนวน 41 เรื่อง

ตัวอย่าง ที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพและองค์ประกอบของรูปแบบการสอน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาและด้านการศึกษาและด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 9 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสรุปลักษณะองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ร่างรูปแบบการสอนฯ และคู่มือการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. แบบประเมินรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
4. แบบประเมินองค์ประกอบและส่วนประกอบของรูปแบบการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินทักษะความเป็นพลเมือง โดยแผนการจัดการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หน่วยการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ มีจำนวน 7 แผน จำนวน 14 ชั่วโมง โดย แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนเน้นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ร่วมกันปฏิบัติ ดังนั้นในลักษณะของกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละแผน จึงประกอบไปด้วยกิจกรรม 5 ขั้นตอนหลัก ตามโมเดล AROCA Model ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความตระหนัก (Awareness: A) 2) ขั้นสะท้อนคิดเห็นและอภิปราย (Reflection and Discussion: R) 3) ขั้นจัดระเบียบความรู้ (Organizing Knowledge: O) 4) ขั้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่และสื่อสาร (Construction and Communication: C) และ 5) ขั้นการประยุกต์ใช้ (Application: A)

ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการสอน และคู่มือการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis) วิเคราะห์ส่วนประกอบของรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development) ร่างรูปแบบการสอน และคู่มือรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จัดทำคู่มือสำหรับครูสังคมศึกษา ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นที่ 3 การนำไปใช้และประเมินผลปรับปรุง (Implementation and Evaluation) หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง (E1/E2) ด้วยการทดลองกลุ่มใหญ่ (Field Tryout) โดยใช้เกณฑ์ 80/80 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทักษะความเป็นพลโลก โดยใช้สูตรของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน KR-20 (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) โดยหาค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.75 ขึ้นไป นำผลจากการทดลองใช้มาปรับปรุงและจัดทำรูปแบบการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ความสอดคล้อง เหมาะสม ขององค์ประกอบและส่วนประกอบของรูปแบบการสอน และคู่มือการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย

2. วิเคราะห์คุณภาพของรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีการดำเนินการ ดังนี้

ตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 คน โดยมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี ปฏิบัติงานในสถาบันการศึกษา และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 72 คน ได้มาการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินทักษะความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ทักษะความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบไปด้วย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

รูปแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพ มีชื่อว่า “AROCA Model” โดยการพัฒนาแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง ด้วยวิธีการเชิงระบบ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis) ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development) ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้และการประเมินผล (Implementation and Evaluation) โดยผลจากการสังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ได้ รูปแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรียกว่า “AROCA Model” ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการเรียนการสอน 4) การวัดและประเมินผล 5) เงื่อนไขการนำรูปแบบการสอนไปใช้ 6) สารหลัก 7) ระบบสังคม 8) หลักการตอบสนอง และ 9) สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน

2. การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบการสอน เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยประเมินความเหมาะสมและประเมินคุณภาพของรูปแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์ (Utility Standards) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) โดยมีผลการประเมิน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและส่วนประกอบของรูปแบบการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

รายการประเมิน	N = 9		ระดับ
	$\bar{X}$	SD	ความเหมาะสม
ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			
1. มีความชัดเจนในการบรรยาย ความเป็นมาของการพัฒนารูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	3.89	0.78	มาก
2. เหตุผลและความสำคัญในการพัฒนารูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	4.33	0.87	มาก
3. มีความชัดเจนในการบรรยาย ความเป็นมาของการพัฒนารูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	3.89	0.78	มาก

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและส่วนประกอบของรูปแบบการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ต่อ)

รายการประเมิน	N = 9		ระดับ
	$\bar{X}$	SD	ความเหมาะสม
4. เหตุผลและความสำคัญในการพัฒนารูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	4.33	0.87	มาก
ภาพรวมของความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	4.11	0.82	มาก
แนวคิด ทฤษฎี พื้นฐานของรูปแบบการสอนและงานวิจัย ที่ใช้เป็นพื้นฐานของรูปแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง			
1. ความชัดเจนในการบรรยายถึงปรัชญาและทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง	4.00	0.71	มาก
2. แนวคิด ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคค์ ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สามารถนำมาเป็นฐานและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมืองได้	4.56	0.53	มากที่สุด
ภาพรวมของแนวคิด ทฤษฎี พื้นฐานของรูปแบบการสอนและงานวิจัย ที่ใช้เป็นพื้นฐานของรูปแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง	4.28	0.62	มาก
องค์ประกอบของรูปแบบการสอน AROCA เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			
1. หลักการของรูปแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	4.33	0.71	มาก
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	4.00	0.71	มาก
3. กระบวนการเรียนการสอน AROCA Model			
3.1 ความสัมพันธ์และลำดับกิจกรรมขั้นที่ 1 ขึ้นสร้างความตระหนัก	4.33	0.71	มาก
3.2 ความสัมพันธ์และลำดับกิจกรรมขั้นที่ 2 ขึ้นสะท้อนคิดและอภิปราย	4.22	0.67	มาก
3.3 ความสัมพันธ์และลำดับกิจกรรมขั้นที่ 3 ขึ้นจัดระเบียบความรู้	4.44	0.53	มาก
3.4 ความสัมพันธ์และลำดับกิจกรรมขั้นที่ 4 ขึ้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่และสื่อสาร	4.44	0.53	มาก
3.5 ความสัมพันธ์และลำดับกิจกรรมขั้นที่ 5 ขึ้นการประยุกต์ใช้	4.56	0.53	มากที่สุด
4. การวัดและประเมินผล			
4.1 การวัดประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหน่วยการเรียนรู้	4.22	0.44	มาก
4.2 การวัดประเมินผลทักษะความเป็นพลเมืองของผู้เรียน	4.33	0.50	มาก
5. เงื่อนไขการนำรูปแบบการสอนการสอนไปใช้	4.33	0.71	มาก

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและส่วนประกอบของรูปแบบการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ต่อ)

รายการประเมิน	N = 9		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{X}$	SD	
6. สารหลัก			
6.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 สะท้อนกิจกรรมขั้นที่ 1- 5	4.67	0.50	มากที่สุด
6.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 สะท้อนกิจกรรมขั้นที่ 1- 5	4.44	0.53	มาก
6.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 สะท้อนกิจกรรมขั้นที่ 1- 5	4.33	0.50	มาก
6.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 สะท้อนกิจกรรมขั้นที่ 1- 5	4.44	0.53	มาก
6.5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 สะท้อนกิจกรรมขั้นที่ 1- 5	4.44	0.53	มาก
6.6 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 สะท้อนกิจกรรมขั้นที่ 1- 5	4.67	0.50	มากที่สุด
6.7 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 สะท้อนกิจกรรมขั้นที่ 1- 5	4.44	0.53	มาก
7. ระบบสังคม	4.44	0.53	มาก
8. หลักการตอบสนอง	4.67	0.50	มากที่สุด
9. สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน	4.44	0.53	มาก
ภาพรวมขององค์ประกอบของรูปแบบการสอน AROCA เพื่อพัฒนา			
ความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	4.39	0.57	มาก
ภาคผนวก			
1. กระบวนการเรียนการสอน AROCA Model	4.67	0.50	มากที่สุด
2. แผนการจัดการเรียนรู้	4.56	0.53	มากที่สุด
3. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประจำหน่วย	4.56	0.53	มากที่สุด
4. แบบประเมินทักษะความเป็นพลเมือง	4.56	0.53	มากที่สุด
ภาพรวมของภาคผนวก	4.58	0.52	มากที่สุด
ภาพรวมทั้งหมด	4.34	0.63	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสม /เห็นด้วยกับองค์ประกอบและส่วนประกอบของรูปแบบการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อองค์ประกอบและส่วนประกอบของรูปแบบการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นรวมทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก มีคะแนนเฉลี่ย 4.34 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63 ซึ่งผลจากการประเมินข้างต้นแสดงว่า องค์ประกอบและส่วนประกอบของรูปแบบการสอนมีความเหมาะสม ผู้วิจัยสามารถนำรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้ในการเรียนการสอนได้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการสอน เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

รายการประเมิน	N = 9		ระดับ
	$\bar{X}$	SD	คุณภาพ
ด้านการใช้ประโยชน์ (Utility Standards)			
1. ข้อมูลที่ได้จากการใช้รูปแบบการสอน ครอบคลุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอน	4.44	0.53	มาก
2. ข้อมูลจากการใช้รูปแบบการสอนมีประโยชน์ต่อครูผู้สอน	4.67	0.50	มากที่สุด
3. ข้อมูลจากการประเมินรูปแบบการสอนมีประโยชน์ต่อผู้บริหาร	4.56	0.53	มากที่สุด
4. ข้อมูลจากการประเมินรูปแบบการสอนมีประโยชน์ต่อครู	4.67	0.50	มากที่สุด
5. ข้อมูลจากการประเมินรูปแบบการสอนมีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.11	0.78	มาก
6. รูปแบบการสอน ช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน	3.89	0.78	มาก
7. ข้อมูลที่ได้จากการใช้รูปแบบ ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอน	4.33	0.71	มาก
8. ข้อมูลที่ได้จากรูปแบบการสอนส่งผลกระทบตุนให้มีการใช้ประโยชน์จากรูปแบบการสอน	4.22	0.83	มาก
9. รูปแบบการสอน ช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	4.33	0.50	มาก
10. ผลการใช้รูปแบบการสอนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันเวลา	4.33	0.71	มาก
ภาพรวมของด้านการใช้ประโยชน์ (Utility Standards)	4.36	0.64	มาก
ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards)			
1. รูปแบบการสอนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.56	0.53	มากที่สุด
2. รูปแบบการสอนเป็นที่ยอมรับได้	4.89	0.33	มากที่สุด
3. รูปแบบการสอนมีความคุ้มค่า	4.56	0.53	มากที่สุด
4. รูปแบบการสอนสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน	4.56	0.53	มากที่สุด
5. ผลการใช้รูปแบบการสอนมีความคุ้มค่ากับเวลาในการดำเนินการสอน	4.56	0.53	มากที่สุด
6. รูปแบบการสอนสามารถนำไปใช้ได้ สถานการณ์ที่มีเวลาการสอนจำกัด	4.11	0.78	มาก
7. รูปแบบการสอนมีความสะดวกในการสอนในทุกสถานการณ์	4.33	0.50	มาก
ภาพรวมของด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards)	4.51	0.53	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards)			
1. รูปแบบการสอนมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา	4.67	0.50	มากที่สุด
2. รูปแบบการสอนคำนึงถึงผลกระทบของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน	4.56	0.53	มากที่สุด
3. สิ่งี่มุ่งพัฒนาในรูปแบบการสอนมีความชัดเจน	4.78	0.44	มากที่สุด
4. รูปแบบการสอน สามารถนำไปใช้สอนในโรงเรียนทุกแห่ง	4.56	0.53	มากที่สุด
5. รูปแบบการสอนมีองค์ประกอบน่าเชื่อถือ	4.67	0.50	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการสอน เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ต่อ)

รายการประเมิน	N = 9		ระดับ คุณภาพ
	$\bar{X}$	SD	
6. รูปแบบการสอนมีองค์ประกอบที่เหมาะสม	4.33	0.71	มาก
7. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามที่ระบุในรูปแบบการสอนมีความเหมาะสมและ น่าเชื่อถือ	4.44	0.53	มาก
8. รูปแบบการสอนสอดคล้องกับสภาพบริบทของการพัฒนาผู้เรียนให้มีความ เป็นพลเมือง	4.56	0.53	มากที่สุด
ภาพรวมด้านความเหมาะสม (Propriety Standards)	4.57	0.53	มากที่สุด
ด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards)			
1. มีการระบุหลักการของรูปแบบการสอนอย่างชัดเจน	4.67	0.50	มากที่สุด
2. มีการระบุบริบท/องค์ประกอบของรูปแบบการสอนอย่างชัดเจน	4.67	0.50	มากที่สุด
3. มีการบรรยายวัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอนอย่างชัดเจน	4.56	0.53	มากที่สุด
4. มีการบรรยายขั้นตอนการใช้รูปแบบการสอนอย่างชัดเจน	4.56	0.53	มากที่สุด
5. รูปแบบการสอนให้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจสัมฤทธิ์และทักษะ ความเป็นพลเมืองของผู้เรียน	4.11	0.60	มากที่สุด
6. การพัฒนาเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความเชื่อมั่นและ เที่ยงตรง	4.22	0.44	มาก
7. มีการจัดระบบการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และการรายงานผล	4.22	0.44	มาก
ภาพรวมของด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards)	4.34	0.51	มาก
ภาพรวมทั้งหมด	4.46	0.56	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทุกด้านมีคุณภาพอยู่ในระดับ มาก มีคะแนนเฉลี่ย 4.46 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 ซึ่งผลจากการประเมินข้างต้นแสดงว่ารูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคุณภาพ ผู้วิจัยสามารถนำรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้ในการเรียนการสอนได้

การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยนำรูปแบบการสอนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญไปหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) แบบกลุ่มใหญ่ (Filed Tryout) โดยใช้เกณฑ์ 80/80 ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระหฤทัยที่เป็นเด็กเก่ง ปานกลาง และอ่อน จำนวน 25 คน โดยได้ค่าประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมืองเท่ากับ 80.09/82.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์

การวิเคราะห์แบบประเมินทักษะความเป็นพลเมืองของผู้เรียน นำแบบประเมินทักษะความเป็นพลเมืองที่ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาและปรับปรุงแก้ไขความบกพร่อง จากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน (Tryout) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระหฤทัย จำนวน 25 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r) แล้วคัดเลือกแบบประเมินที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ($r = 0.20 - 0.50$) และหาค่าความยากง่ายของแบบประเมิน (P) แล้วคัดเลือกข้อแบบประเมินที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 ($p = 0.20 - 0.80$) และปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินให้เหมาะสม และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทักษะความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน KR-20 บุญชม ศรีสะอาด (2553) โดยหาค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.75 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบประเมินทักษะความเป็นพลเมืองด้านความรู้ เท่ากับ 0.85 ค่าความเชื่อมั่นแบบประเมินทักษะความเป็นพลเมืองด้านทักษะความสามารถ เท่ากับ 0.86 ค่าความเชื่อมั่นแบบประเมินทักษะความเป็นพลเมืองด้านคุณธรรมและจริยธรรม เท่ากับ 0.84 และค่าความเชื่อมั่นแบบประเมินทักษะความเป็นพลเมืองด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม เท่ากับ 0.80

ตอนที่ 2 ผลการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการประเมินทักษะความเป็นพลเมืองของผู้เรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เรียนด้วยรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินทักษะความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

คะแนนทักษะความเป็นพลเมือง	คะแนนเต็ม	N=72		แปลความ
		$\bar{X}$	SD	
1. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	30	24.03	1.94	ดี
2. ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม	30	18.07	2.83	ปานกลาง
3. ด้านทักษะความสามารถ	30	16.93	3.23	น้อย
4. ด้านทักษะความรู้	30	12.97	1.97	น้อย
เฉลี่ยรวมทุกด้าน	30	18.00	2.49	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลจากการประเมินทักษะความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยค่าเฉลี่ยทักษะความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 18.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.49

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือประเด็นที่ 1 องค์ประกอบของรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประเด็นที่ 2 ผลการดำเนินการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นที่ 1 องค์ประกอบของรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

รูปแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาขึ้นมีชื่อเรียกว่า “AROCA Model” มี 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1) หลักการ เพื่อมุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรม ที่พึงประสงค์ของความเป็นพลเมืองในด้านค่านิยมและจริยธรรม การมีส่วนร่วมต่อสังคม ทักษะความสามารถ และ ความรู้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนด้วยตนเอง มีการกำกับด้วยตนเอง โดยถือว่าการเรียนรู้ของผู้เรียนสำคัญที่สุด

2) วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะความเป็นพลเมือง ในด้าน ค่านิยมและจริยธรรม การมีส่วนร่วมต่อสังคม ทักษะความสามารถ และ ความรู้

3) กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความตระหนัก (Awareness: A) 2) ขั้นสะท้อนคิดเห็นและอภิปราย (Reflection and Discussion: R) 3) ขั้นจัดระเบียบความรู้ (Organizing Knowledge: O) 4) ขั้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่และสื่อสาร (Construction and Communication: C) และ 5) ขั้นการประยุกต์ใช้ (Application: A)

4) การวัดและการประเมินผล โดยการประเมินกระบวนการและผลผลิต และการประเมินผลลัพธ์ของทักษะที่สะท้อนทักษะความเป็นพลเมืองในแต่ละขั้นตอนการสอนและภาพรวมทั้งหมดที่เกิดขึ้น โดยประเมินจากผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนนำเสนอ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบประเมินทักษะความเป็นพลเมือง

5) เงื่อนไขการนำรูปแบบการสอนไปใช้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของผู้เรียนและสนับสนุนส่งเสริมความสะดวกด้านต่างๆในการจัดการเรียนการสอนจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ ด้านผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจรูปแบบการสอนตามทฤษฎีหลักการแนวคิด กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและปฏิบัติตามบทบาทของผู้สอน ตามแนวคิด ทฤษฎีหลักการดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง ในด้านผู้เรียนต้องมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองในการแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลและปฏิบัติตามขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง

6) สารหลัก โดยสาระที่จัดให้กับผู้เรียน ได้แก่ เนื้อหาสาระเศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งสาระเศรษฐศาสตร์จะทำหน้าที่บูรณาการความรู้ทางเศรษฐศาสตร์และการสร้างความเข้มแข็งของพลเมืองผ่านระบบการศึกษา โดยสาระเศรษฐศาสตร์เป็นการผลิตซ้ำเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาพลเมืองให้ปรับตัวในการดำรงชีวิตในระบบสังคมทุนนิยม เพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่มีความละเอียดซับซ้อนแห่งอารัตเอาเปรียบการใช้ทรัพยากรในสังคมที่ความรู้ทางสังคมศาสตร์ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้โดยลำพัง

7) ระบบสังคม ประกอบด้วย ครูผู้สอน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระบวนการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของนวัตกรรมการสอนโดยครูผู้สอนต้องเตรียมสถานการณ์ที่เกิดในสังคมและข้อคำถามในการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและแสวงหาข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อนำมาสร้างทางเลือกตลอดจนประเมินแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบตามแนวทางของตนเอง ผู้เรียนคือ ผู้ที่ได้รับผลจากการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน

8) หลักการตอบสนอง ในระหว่างดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องพยายามส่งเสริมผู้เรียนให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและกันภายในกลุ่ม สร้างบรรยากาศความเป็นมิตร ความไว้วางใจกัน และ จัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้กระตุ้นให้สมาชิกทุกคนได้ฝึกแสดงความคิดเห็น

9) สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน เป็นสิ่งสำคัญในการที่จะนำรูปแบบการสอนไปใช้ให้เกิดผลดีกับผู้เรียน ประกอบด้วย สมรรถนะของครูผู้สอนด้านความรู้ โดยมีความเข้าใจทักษะความเป็นพลเมืองและรูปแบบการสอนอย่างดี โดยแนะนำการปฏิบัติให้นักเรียน รวมถึงเสริมต่ออย่างถูกต้องทุกขั้นตอน และมีทักษะในการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นและพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนสามารถจัดเตรียมเนื้อหาการสอนที่บูรณาการเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองอย่างเชื่อมโยงกันทุกขั้นตอน

โดยรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมืองที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการเรียนการสอน 5 ขั้นตอนได้แก่

1) ขั้นสร้างความตระหนัก (Awareness: A) เป็นขั้นที่ผู้สอนเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน โดยผู้สอนนำเสนอสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคมที่เป็นปัญหาซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือเป็นปัญหาของสังคมสังคม เพื่อเป็นการกระตุ้นเร้าความสนใจให้ผู้เรียนได้เกิดการคิดวิเคราะห์เหตุการณ์และอภิปรายประเด็นปัญหาด้วยเหตุผลเพื่อสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาดังกล่าวบนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรม และการมีส่วนร่วมต่อสังคม สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2544) ที่เชื่อว่าการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนจะต้องทำให้เกิดจิตสำนึกก่อน จึงจะปฏิบัติออกมาจนเป็นจิตนิสัย

2) ขั้นสะท้อนคิดเห็นและอภิปราย (Reflection and Discussion: R) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เน้นกระบวนการกลุ่ม ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพูดคุยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในกลุ่มอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้มีโอกาสนำเสนอความคิดของตน

แก่เพื่อนและจะต้องช่วยกันแสดงความคิดเห็นเพื่ออภิปรายหาข้อสรุปอันเป็นมติของกลุ่ม เป็นการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออก วิเคราะห์วิจารณ์อภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและกันอย่างลึกซึ้ง และมีความเป็นกัลยาณมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความสามัคคีในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมของ ชรินทร์ มั่งคั่ง (2561) ที่จะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกระตือรือร้นกล้าแสดงออก กระบวนการทำงานกลุ่มมีความร่วมมือและช่วยเหลือกันเรียนรู้มากขึ้นผู้เรียนแต่ละคนมีบทบาทในการทำงานกลุ่มชัดเจน สามารถสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเองและมีความภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้

3) **ขั้นจัดระเบียบความรู้ (Organizing Knowledge: O)** เป็นขั้นที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลการคิดของกลุ่มย่อยต่อที่ประชุมกลุ่มใหญ่ แต่ละกลุ่มย่อยจะต้องส่งตัวแทนรายงานผลข้อสรุปของกลุ่มย่อยต่อกลุ่มใหญ่เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้มีโอกาสเห็นผลงานจากแนวคิดของคนอื่น ซึ่งจะช่วยให้เกิดมิติความรู้มุมมองที่แปลกใหม่มากขึ้น สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการประสานห้าแนวคิดของ ทิศนา ขวมนิ (2555) ซึ่งเป็นขั้นตอนของการสรุปความรู้ที่ได้รับมาทั้งหมด ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และจัดสิ่งที่เรียนให้เป็นระบบระเบียบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย

4) **ขั้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่และสื่อสาร (Construction and Communication: C)** เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้จากการและเปลี่ยนระดมความคิดทั้งจากกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ทั้งของตนเองและกลุ่มโดยสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการคิด โดยให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแล้วนำเสนอความรู้ใหม่ผ่านการสื่อสารด้วยวาจาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนหน้าห้องเรียน สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ของ Vygotsky (1997) ที่มุ่งเน้นหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการเรียนรู้ สามารถแสวงหาความรู้ด้วยการนำความรู้เดิมมาเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้เรื่องใหม่ได้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเอง

5) **ขั้นการประยุกต์ใช้ (Application: A)** เป็นขั้นที่นักเรียนนำเอาความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ไปประยุกต์ใช้ในลักษณะหรือสถานการณ์อื่นได้ โดยผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้เจตคติที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย และสามารถสรุปรวบยอดและอภิปรายร่วมกันทั้งเนื้อหาสาระและแนวคิดที่ได้จากการคิด และผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ค้นพบนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องและมั่นใจได้โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมของ ชรินทร์ มั่งคั่ง (2561) ที่จะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกระตือรือร้นกล้าแสดงออก กระบวนการทำงานกลุ่มมีความร่วมมือและช่วยเหลือกันเรียนรู้มากขึ้นผู้เรียนแต่ละคนมีบทบาทในการทำงานกลุ่มชัดเจน สามารถสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเองและมีความภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการสอน AROCA เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความเหมาะสมรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 4.46 แสดงว่า รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องเหมาะสมเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปทดลองใช้และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป ทั้งนี้เนื่องมาจากได้พัฒนารูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างเป็นระบบโดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการสอนอย่างครอบคลุมและพัฒนารูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยวิธีการเชิงระบบ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis) ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development) ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้และการประเมินผล (Implementation and Evaluation) โดยผลจากการสังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้รูปแบบการสอนเพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรียกว่า “AROCA Model” ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญทั้ง 9 องค์ประกอบล้วนมีความสัมพันธ์ส่งเสริมกันและกันตลอดทั้งระบบ โดยในแต่ละขั้นได้ผ่านการสังเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยฝึกการปฏิบัติ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกับการนำวิธีการการสอนที่สอดคล้องเหมาะสมและเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการแนวคิดการจัดหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง กับปรัชญาการศึกษาพิพัฒนาการนิยมของ ชรินทร์ มั่งคั่ง (2559) ที่กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการศึกษา ตามแนวปรัชญาการศึกษาพิพัฒนาการนิยม มุ่งให้พลเมืองพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมสติปัญญาพร้อม ๆ กัน รู้จักปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมุ่งให้พลเมืองได้เรียนตามความถนัดความสนใจและความสามารถของผู้เรียน รู้จักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง อีกทั้งยังส่งเสริมประชาธิปไตยทั้งในและนอกห้องเรียน เน้นการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภิตา ทัดพิณิจ (2548) ที่พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า มีองค์ประกอบ 6 ประการ คือ 1) เป้าหมาย 2) หลักการ 3) ขั้นตอนการสอน 4) ระบบสนับสนุน 5) ระบบทางสังคม 6) หลักการตอบสนอง มุ่งส่งเสริมความสามารถในการสร้างความรู้ทางการพยาบาล ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะเห็นได้ว่ารูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเสริมสร้างทักษะความเป็นพลเมือง ดังนั้นกระบวนการสอน “AROCA Model” เพื่อพัฒนาพลเมืองให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Desired Characteristics) จึงเป็นกลไกในการนำรูปแบบการสอนไปใช้

เสริมสร้างลักษณะความเป็นพลเมืองที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้ ด้านทักษะความสามารถ ด้านค่านิยมจริยธรรม และด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองของชาติและพลโลก จึงถือเป็นบทบาทสำคัญของครูสังคมศึกษาที่ต้องเป็นแกนหลักสำคัญในการเตรียมผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองในประเทศไทย

ประเด็นที่ 2 ผลการดำเนินการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมืองระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การประเมินทักษะความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของผู้เรียนพบว่า ค่าเฉลี่ยทักษะความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 18.00 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง โดยมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้ความสอดคล้องกับผู้เรียนโดยได้พิจารณาจากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสาร แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นพลเมือง (ศักดิ์ชัย นิธิวุฒิวี, 2548; คณะกรรมาธิการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21, 2551; Collins, 1982: 7; ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2561; สิริวรรณ ศรีพหล, 2536; กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา, 2539; กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2551) โดยจัดกระบวนการเรียนการสอน “AROCA Model” ประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) ขั้นสร้างความตระหนัก (Awareness: A) 2) ขั้นสะท้อนคิดเห็นและอภิปราย (Reflection and Discussion: R) 3) ขั้นจัดระเบียบความรู้ (Organizing Knowledge: O) 4) ขั้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่และสื่อสาร (Construction and Communication: C) และ 5) ขั้นการประยุกต์ใช้ (Application: A) โดยทุกขั้นตอนได้รับการออกแบบให้ผู้เรียนได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีที่มีความรู้ทางวิชาการ ความสามารถ ด้านค่านิยมจริยธรรม มีส่วนร่วมต่อสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองของชาติและพลโลกได้ จะเห็นได้ว่ารูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะความเป็นพลเมือง ในด้านความรู้ ทักษะความสามารถ ค่านิยมจริยธรรมและการมีส่วนร่วมต่อสังคมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรพรรณ วีระปรียางกูร (2543) ได้ศึกษาการสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทยพบว่า การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีลักษณะดังนี้ คือ มีความรู้ มีทักษะและค่านิยมร่วมของความเป็นพลเมืองในสังคมที่ดีงาม การจัด การศึกษาของโรงเรียนแห่ง คุณธรรมความเป็นพลเมืองบูรณาการระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคม แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ จัด การศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในวิถีชีวิต เน้นการคิดการปฏิบัติร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เน้นให้เกิด ประสบการณ์ตรง และประการที่ 2 การศึกษาในห้องเรียนเหมือนโรงเรียนทั่วไป จะเห็นได้ว่าแนวทางการ จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อพัฒนา ความเป็นพลเมืองในมิติด้านความรู้ ทักษะความสามารถ ค่านิยมและจริยธรรม และการมีส่วนร่วมต่อ สังคมผ่านกระบวนการสอน “AROCA Model” ในสาระเศรษฐศาสตร์ ส่งผลให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์

สถานการณ์และใช้ความรู้ความเข้าใจ แนวคิดหลักการ และกระบวนการต่าง ๆ ในการคิดวิเคราะห์และ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานของมุมมองปัญหาทางเศรษฐศาสตร์ นำไปสู่การค้นหาคำเท็จจริง ทำความเข้าใจและสามารถประเมินข้อมูลแนวคิดและหลักฐานใหม่ ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และใช้ข้อมูลที่ได้มาบูรณาการในการแก้ปัญหาและงานอื่น ๆ ด้วยตนเอง สามารถนำกระบวนการต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการพัฒนานิสัย ผู้เรียนในการประพฤติตนอย่างมีคุณธรรม จริยธรรมและด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงสามารถส่งเสริมสนับสนุน และปลูกจิตสำนึกเพื่อให้ผู้เรียนได้มองเห็นคุณค่าขององค์ความรู้เชิงสหวิทยาการกับการสร้างสังคมอุดมสุข ในจินตนาการ ส่งเสริมคุณค่าของประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มีทักษะความเป็นพลเมืองโลกตามจุดมุ่งหมาย และแนวทางในการนำไปใช้อย่างชัดเจน และเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านค่านิยมและจริยธรรม การมีส่วนร่วมต่อสังคม ทักษะความสามารถ และด้านความรู้ ซึ่งสอดคล้อง กับแนวปฏิรูปการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดการพัฒนา สมอง การคิดวิเคราะห์ (Head) การพัฒนาจิตใจ คุณธรรมจริยธรรม (Heart) การพัฒนาด้านทักษะฝีมือ (Hand) และพัฒนาด้านสุขภาพ (Health) นอกจากนี้องค์ประกอบของทักษะความเป็นพลเมือง ทั้ง 4 ด้าน ยังสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะทางสังคมศึกษาด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) ความรู้ 2) ด้านเจตคติและค่านิยม 3) ด้านการจัดการและการปฏิบัติ และ 4) ด้านทักษะและกระบวนการ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรม วิชาการ, 2551) รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงมีหน้าที่ กล่อมเกล้าผู้เรียนให้มีปัญหาในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจในการเปลี่ยนแปลงตามยุค กาลเวลา ตามเหตุปัจจัย เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้สาระเศรษฐศาสตร์ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองที่ดีของ ประเทศและเป็นพลโลกที่ดีของสังคมโลก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองได้ในระดับปานกลาง ดังนั้นเมื่อนำรูปแบบ การสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้จริง ครูผู้สอนควรเข้าใจและ ดำเนินการตามคู่มือการใช้รูปแบบการสอน AROCA เพื่อความเป็นพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ครู ควรเตรียมแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าที่หลากหลายไว้ล่วงหน้า เช่น หนังสือจากหลายสำนักพิมพ์ที่เชื่อถือได้ บุคคลที่มีความรู้ คอมพิวเตอร์พร้อมอินเทอร์เน็ต โดยครูต้องศึกษาข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและ

สอดคล้องกับปัญหาหรือข้อคำถามที่นำมาเป็นกรณีศึกษาหรือบทเรียน นอกจากนี้ต้องฝึกให้นักเรียนกำกับการเรียนรู้ของตนเองโดยครูคอยดูแลแนะนำ ช่วยเหลือการเรียนรู้ให้เป็นไปตามขั้นตอน อีกทั้งส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพราะมีการเรียนเป็นกลุ่ม ฝึกคิดแก้ปัญหาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ครูควรแนะนำให้นักเรียนเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการทำงานกลุ่มและให้ทุกคนในกลุ่มมีบทบาท มีความสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน ครูควรแนะนำขยายความเข้าใจในกระบวนการเรียนทุกขั้นตอน กระตุ้นเสริมแรงให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ชมเชยเมื่อผู้เรียนมีความก้าวหน้าขึ้นมาจากเดิม ประเมินผลการเรียนก่อนเรียนระหว่างเรียนและสิ้นสุดการเรียน ครูต้องจัดเนื้อหาให้บูรณาการเชื่อมโยงกันและจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนอย่างถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2551). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระและ มาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.พ.ส.).
- กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2539). นวัตกรรมด้านกระบวนการเรียนรู้. **สารพัฒนาหลักสูตร**, 15 (124), 2-22.
- คณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21. (2551). **การเรียนรู้: ขุมทรัพย์ในตน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2559). **อุดมคติวิทยา หลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อปวงชน**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2561). **องค์ความรู้หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2544). **ทฤษฎีต้นไม้งจริยธรรม: การวิจัยและพัฒนาบุคคล ตำราขั้นสูงทางสังคมพฤติกรรมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทศนา แคมมณี. (2555). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พรพรรณ วีระปรียางกูร. (2543). **ศึกษาการสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทย**. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุฎิบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- รสสุคนธ์ มกรมณี. (2553). **เรื่อนำรู้จากผลการวิจัยระดับนานาชาติเกี่ยวกับวิชาพลเมืองศึกษา**.
 ค้นเมื่อ สิงหาคม 21, 2566, จาก <https://www.academia.edu/4281398>
- ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี. (2548). **รายงานการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี**
 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). **ทฤษฎีการประเมิน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552- 2559): ฉบับสรุป**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2565). **สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2565 (IMD2022)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สิริวรรณ ศรีพหล . (2536). **รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานภาพทั่วไปของการจัดการศึกษา**
ด้านสกลทรรศน์ศึกษาในประเทศไทย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โสภิตา ทัดพินิจ. (2548). **พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้**
กระบวนการพยาบาลและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
 สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Collins, H. T. (1982). East of Gibraltar, West of Japan: Questions and answers about
 global education. In H. E Tyloy, Ed. **Getting started in global education: A
 primer for principals and teachers** (pp 16-18). Arlington: National Association of
 Elementary School Principal.
- Vygotsky, L. S. (1997). **Educational psychology**. Florida: CRC Press LLC.